

Meddelelser fra

Plantepatologisk Nomenklaturudvalg

(Dansk Selskab for Plantesygdomme og Skadedyr)

Nr. 22

Februar 2008

ISSN 0900-5102

Karakteristiske symptomer på sygdommen asketoptørre er døde skudspidser og nekroser i barken. Skaderne sås første gang i Danmark i 2003. Foto: IMT.

Indhold

Nye danske navne på sygdomme og patogener	2
Bemærkninger til de nye danske navne 1-12	3
Nomenklaturudvalgets sammensætning	9

Nye danske navne på sygdomme og patogener

(uddybende bemærkninger se nedenfor)

Dansk sygdomsnavn	Patogen	Vært(er)
dyb kartoffelskurv (1)	<i>Streptomyces turgidiscabies</i> Miyajima <i>et al.</i>	<i>Solanum tuberosum</i>
ædelgransodskimmel (2)	<i>Phaeocryptopus nudus</i> (Peck) Petr. <i>Mycosphaerella</i> sp.	<i>Abies</i> spp
ædelgransortprik (3)	<i>Delphinella (Rehmiellopsis) abietis</i> (O. Rostr.) E. Müll.	<i>Abies alba</i>
robinietoptørre (4)	<i>Fusarium avenaceum</i> (Corda ex.Fr.) Sacc.	<i>Robinia pseudoacacia</i>
brun ahornbladplet (5)	<i>Pleuroceras pseudoplatani</i> (Tubeu) M. Monod	<i>Acer pseudoplatanus</i>
Citrus-skælbark og (6) Citrus-psorose	Citrus psorosis virus / CPsV	<i>Citrus</i> spp.
<i>Potebniomyces</i> -barknekrose (7)	<i>Potebniomyces discolor</i> (Mouton & Sacc.) Smerlis	<i>Pyrus</i> spp
to navne: et nyt og ét, der ændres: blomsterfald hos rododendron kronbladvisning hos rododendron (8)	<i>Ovulinia azaleae</i> Weiss	<i>Rhododendron</i> spp
sprukken ildporesvamp (9)	<i>Phellinus rimosus</i> (Berk.) Pilát	<i>Robinia pseudoacacia</i>
robiniekanelporesvamp (10)	<i>Perenniporia robiniophila</i> (Murr.) Ryv.	<i>Robinia pseudoacacia</i>
asketoptørre (11)	<i>Chalara fraxinea</i> Kowalski	<i>Fraxinus</i>
fyrreharpikskræft (12)	<i>Gibberella circinata</i> Nirenberg & O'Donnell (anamorf <i>Fusarium circinatum</i>)	<i>Pinus</i> spp <i>Pseudotsuga menziesii</i>

Bemærkninger til de nye danske navne 1-12

(1)

Dyb (kartoffel-) skurv, som følge af angreb af *Streptomyces turgidiscabies* er foreslået af Lars Møller, Dansk Landbrugsrådgivning.

Navnet ”dyb skurv” har tidligere været benyttet af Mygind for symptomer fremkaldt af (en type af) *S. scabies s. lat.*. Dette taxon opfattes nu som en samleart; der er derfor en teoretisk mulighed for at det ikke er *S. turgidiscabies*, der var tale om, i det af Mygind beskrevne tilfælde. Den usikkerhed der her er kommet til udtryk, har det ikke været mulig at fjerne, trods lang tids debat om spørgsmålet.

En ide kunne være at indføre navnet ”dyb skurv”, og forbeholde det til sygdomme på kartoffel, fremkaldt af *S. turgidiscabies*, selvom man ikke har bevis for at typiske symptomer udvikles i alle tilfælde og med alle genotyper af patogenet. Brian Larsen foretrækker imidlertid dyb kartoffelskurv, og dette forslag tilslutter nomenklaturudvalgets medlemmer sig.

(2)

Ædelgransodskimmel og nobilisnålefald er af Iben M. Thomsen foreslået som danske navne til sygdomme på *Abies spp.*, forårsaget af en art af *Mycosphaerella* + *Phaeocryptopus nudus*. Iben Thomsen begrundet forslaget således: I nobilis-juletræer (*Abies procera*) i det nordvestlige USA har man problemer med en sygdom, der på engelsk kaldes "Interior needle blight syndrome". Flere svampe er associeret med problemet, men især en art af *Mycosphaerella*, samt *Phaeocryptopus nudus* regnes som primære. Fungicidsprøjtning under udspring afhjælper i hvert fald problemet, der erkendes som nålefald på skud, der er ældre end 1 år (typisk de 2-4 år gamle nåle).

Phaeocryptopus nudus har ikke noget dansk navn i professor J.P. Skous navneliste, mens *Ph. gaumannii* er det patogen, der medfører douglasiesodskimmel.

Sygdomme, forårsagede af arter af *Mycosphaerella*, kaldes meget forskelligt alt efter art, men typiske navne er "brunplet nålefald hos fyr" eller "fyrrenålefald" eller rød nåleringplet.

Baseret herpå har følgende navne været foreslået:

a) "nålefald hos nobilis" eller "nobilisnålefald" som dansk betegnelse for ”Interior Needle Blight Syndrome”.

Betegnelsen ”nobilis” er imidlertid problematisk, som påpeget af Brian Larsen, da værten, *Abies procera* på dansk hedder sølvædelgran (jf ”Anbefalede plantnavne”) eller (tidligere) sølvgran (jf. ”Feltflora”), hvorimod betegnelsen ”nobilis” er forsvundet både som dansk navn på værtplanten, og som latinsk artsepithet.

b) "Ædelgransodskimmel" for den af *Phaeocryptopus nudus* forårsagede sygdom (den angriber generelt arter af *Abies*, men er kun et problem på nobilis (*A. procera*) og grandis i juletræssammenhæng, ikke på skovtræer).

c) *Mycosphaerella*-sygdommen bør ikke navngives, før man kender patogenet på artsniveau. Men man kan overveje i givet fald at inkludere den i ”Interior Needle Blight Syndrome”, og dermed lade det danske navn tillige omfatte den af *Mycosphaerella* sp. forårsagede sygdom.

Som følge af de betænkeligheder, der er udtrykt med hensyn til benyttelsen af navnesammensætninger med ”nobilis”, beslutter navneudvalget i denne omgang kun at introducere navnet ædelgransodskimmel, og som foreslået ovenfor lade dette navn omfatte sygdommen fremkaldt af *Phaeocryptopus nudus* alene eller i kombination med *Mycosphaerella* sp.

(3)

Ædelgransortprik, er af Iben M. Thomsen foreslået som dansk navn for den af *Delphinella (Rehmiellopsis) abietis* på *Abies alba* forårsagede sygdom. *Delphinella (Rehmiellopsis) abietis*, som først blev omtalt af Rostrup og senere beskrevet af Ferdinandsen og Jørgensen, har hidtil ikke haft et dansk navn. Professor Skou har i det latinske register (Danske navne på plantesygdomme, s. 27), beskrevet den som "alm. svamp på unge ædelgraner". Dette er ikke tilfredsstillende som navn; i det danske register (s. 102) står den som "ædelgransvamp". Nomenklaturudvalget har, som et mere specifikt navn, besluttet ædelgransortprik, som beskriver de angrebne nåles udseende.

(4)

Robinietoptørre, forårsaget af *Fusarium avenaceum* på robinie.

Oplæg fra Iben Thomsen: Denne svampesygdom er for nylig beskrevet på robinie (*Robinia pseudoacacia*) i Tyskland af Dr. Irmtraut Zaspel. Teleomorfen er *Gibberella avenacea*. Svampen kendes på dansk bl.a. som stabfusariose hos nellike og tørforrådelse hos kartoffel.

På robinie angriber svampen barken på det helt unge skud, dvs. i forsommeren i slutningen af skudstrækningen. Bark og kambium dræbes, så skuddet bliver fladt på den ene side. Året efter overvokses det dræbte område. Der er ikke noget, der tyder på, at svampen breder sig ud i kallusvoldene, så det bliver til et kræftsår. Imidlertid kan skuddene visne, hvis barken angribes flere steder, så vandforsyningen afbrydes. Derfor visner skuddene tilbage, træet skyder fra nedden, og de nye skud bliver angrebet. Dette giver en busket vækst med mange visne grensystemer.

Sygdommen er i 2004 konstateret flere steder i Danmark. Det foreslås, at der også indføres et dansk sygdomsnavn, som dækker angreb af svampen på robinie. Baseret på symptombilledet har nomenklaturudvalget besluttet navnet robinietoptørre.

(5)

Brun ahornbladplet foreslås som navn for den sygdom, der fremkaldes af *Pleuroceras pseudoplatani* ved angreb på *Acer pseudoplatanus*.

Dette er en almindelig sygdom på blade af ær (*Acer pseudoplatanus*). På engelsk kaldes den Giant Leaf-blotch of Sycamore (Butin 1995), fordi pletterne er større end f.eks. ærens rynkeplet og hvid ahornbladplet, forårsaget af *Cristulariella depredans*.

Da ”stor ahornbladplet” er lidt upræcist, har nomenklaturudvalget bestemt sig for følgende navn: brun ahornbladplet.

(6)

Citrus-psorose / Citrus-skælbark.

I december 2005 kom en henvendelse fra Alex Andersen (Europa-Kommisionen, Generaldirektoratet for Oversættelse, Det Danske Sprogdepartement / Terminologi, i Bruxelles).

Indledningsvis var det en oversættelse til dansk af den engelske term "naturally spread(ing) psorosis of citrus", der er emnet.

Alex Andersen oplyser: "I tidligere EU-tekster har vi opereret med oversættelsen "naturligt spredende psorose", men nu mangler vi altså at få klistret "of citrus" på. - Efter at have talt med Plantedirektoratet har oversætteren i første omgang "oversat" ved at lade det engelske stå (med udvidelsen "citrus ringspot virus"): "naturally spread psorosis (citrus ringspot virus) (DA)"

For yderligere oplysninger henvises til:

http://www.eppo.org/QUARANTINE/virus/Citrus_ringspot_virus/CIRSV0_ds.pdf

Citrus Psorosis Virus omfatter formerne Psorosis A og Psorosis B (= Citrus ringspot *s.str.*) På engelsk kaldes viruset (blandt andet): "Naturally spread psorosis" .

Men begrebet "naturally spreading" forekommer formanden at være uklart, og en direkte oversættelse synes ikke at ligge lige for. Dertil kommer at ikke blot fænomenet, men også såvel sygdommen, patogenet, og symptomet mangler dansk navn. Nomenklaturudvalgets medlemmer fik herefter tilstillet kopi af en større korrespondance, hvor formanden søger at afklare forholdene omkring denne særlige virussygdom, blandt andet ved kontakt med John Hockenhull og Ole Søgaard Lund.

Ole Søgaard Lund oplyser i denne forbindelse:

"Citrus psorosis virus (CPsV) er et internationalt anerkendt navn på en virus, der oven i købet er typevirus for sin slægt, Ophiovirus. Viruset er nu fuldt sekventeret og dets identitet er dermed entydigt fastlagt. -

Type A og Type B samt ringspot bør efter min mening helt udelades af betragtning indtil bedre underbyggede undersøgelser indeholdende sekvensdata foreligger. - Jeg foreslår derfor, at man kalder viruset *Citrus*-psorosevirus på dansk, da det vil være det tætteste, vi kan komme på den internationale betegnelse. - Psorose i citrus kan muligvis skyldes flere ting, men i hvert fald blandt andet CPsV."

Med baggrund heri samt fordi EU tidligere har benyttet formen "psorose" som dansk betegnelse, foreslår nomenklaturudvalget at man accepterer dette som et dansk ord for såvel symptomet som en del af navnet på det specifikke patogen/ den specifikke sygdom. - Termen Psorose / Psorosis synes kun at eksistere i plantepatologisk sammenhæng (er det rigtigt?) Etymologi: Oprindelsen er psora (græsk), der betyder kløe, irritation, skurv og lignende. I human medicin genfindes det græske ord psora i form af betegnelsen psoriasis

I konsekvens heraf skulle det nye sygdomsnavn på dansk være: *Citrus*-psorose og navnet på patogenet: *Citrus*-psorose virus. Dette er i overensstemmelse med det nye videnskabelige navn Citrus psorosis virus, (NB: I virologien gælder følgende konvention: Engelske navne på plantepatogene vira sidestilles med videnskabelige ("latinske") navne på organismer.)

Hvad angår symptomet, er det kommet frem, at Paul Neergaard har anvendt betegnelsen citrus-skælbark. Det forekommer at være velegnet og mundret. Nomenklaturudvalget tager almindeligvis eksisterende danske navne i betragtning, og her står vi jo over for et godt og beskrivende udtryk. Det foreslås derfor - foruden at indføre betegnelsen "skælbark" for det aktuelle symptom.

Det andet problem var om man kunne foreslå en oversættelse for ”naturally spreading psorosis”. Når denne betegnelse optræder i litteraturen, har det været for at skelne mellem (de tidligere aktuelle) psorosis A og B. Den ene overføres kun ved podning (hvilket på det seneste har vist sig at være forkert, der eksisterer vistnok tillige en mulig insektvektor), mens den anden af de to former overføres som andre vira, der spredes uden menneskets hjælp. Om denne sidste kategori er det (meget uheldige) udtryk ”naturally spreading” anvendt.

Et dansk ord, der beskriver komplementærmængden til ”podningsoverført” er ikke let at finde, og efter mange overvejelser, hvor også udtrykket ”smitsomt” var under overvejelse, anbefalede Ole Søgaard Lund - efter at have diskuteret problemet med fagfæller - at ” naturligt spredende” alligevel burde foretrækkes. Det er i denne forbindelse ikke af betydning, at opfattelsen af psorosevirus har ændret sig afgørende efter de seneste genteknologiske studier (se Ole Søgaard Lunds oplysninger ovenfor), da EU-kommisionen har brug for en term på dansk, der kan bruges, når man skal oversætte eksisterende - også ældre - tekster, og dette uanset indholdets aktualitet i sådanne tekster.

Herefter blev nomenklaturudvalgets medlemmer anmodet om at tage stilling til følgende forslag:

- (a) at det aktuelle patogen (med acronymer CPsV) på dansk kaldes ”*Citrus*-psorosevirus”,
- (b) den sygdom, det forårsager på *Citrus spp.*, kaldes ”*Citrus*-psorose” eller ”*Citrus*-skælbark”, som ligestillede synonymmer,
- (c) det i engelsk litteratur forekommende fænomen / sygdom ” naturally spreading psorosis på dansk kaldes ”naturligt spredende psorose”
- (d) at symptombetegnelsen ”skælbark” indføres, og benyttes som beskrivelse af symptomer som de af citrus psorose virus på *Citrus spp* fremkaldte, samt i andre tilfælde med lignende udseende.

Udvalgets medlemmer har tilsluttet sig forslagene for navne og betegnelser i pkt a-d.

(7)

Angreb af *Potrebniomyces discolor* på *Pyrus spp* er for første gang fundet i Danmark af John Hockenull, der oplyser følgende:

”*Potrebniomyces discolor* (syn. *Phacidiella discolor*) med konidiestadiet *Phacidiopycnis furfuracea* på pære (bark canker på engelsk) optræder i DK, men har ikke noget dansk navn.

Angående et passende navn for denne sygdom vil navnet pærekræft være ret uheldig på grund af forvekslingsmuligheden med den meget udbredte form for kræft i pære, forårsaget af *Nectria galligena*. Dertil kommer, at mange pæreavlere kalder frugttrækraft (*N. galligena*) på pære for pærekræft. Jeg synes barkkræft er meget beskrivende evt. med tilføjelsen af patogenets navn. Frugtråd er kendt i Washington State især på sorten d’Anjou. Der har man kaldt det for Phacidiopsis rot of pears. Navnet prikråd har jeg ikke stødt på før. Det vil dog være beskrivende for et sent forrådsstadium hvor *Phacidiopsis*-pyknider stikker frem gennem frugtskindet. Mig bekendt er frugtangreb er ikke set i DK i nyere tid”.

Iben M. Thomsen har hertil bemærket: ”Barkkræft er meget uspecifikt og kan være mange sygdomme. Pærebarkkræft og pærekraft vil, som du påpeger, kunne forveksles med *Nectria galligena*-kræft (eller med hinanden, hvis den ene bruges om *Potebniomyces* og den anden om *Nectria*). Grenkræft, som bruges om *Potebniomyces* på æble, er vel heller ikke egnet, da sygdommen jo ikke kun forekommer på grene, men netop på unge stammer. Og der er vel heller ikke tale om deciderede kræftsår, men mere en udbredt og flad nekrose. Prikråd er jo heller ikke godt, når den ikke ses på frugterne”.

Navneudvalget har på baggrund af de mange argumenter nævnt ovenfor, bestemt sig for navnet *Potebniomyces*-barknekrose

Taxonomiske oplysninger:

Potebniomyces hører til Rhytismataceae.

NB: *Phacidiella* er som slægtsnavn indført to gange:

- (1) *Phacidiella* Karst 1884: anamorfe former af arter af *Pyrenopeziza* og
- (2) *Phacidiella* Potebnia 1912: nomenklatorisk synonym for *Potebniomyces*.

NB: Dette understreger berettigelsen for konsekvent at benytte autornavne.

(8)

På grund af dårlig overensstemmelse med symptomer ændres det hidtidige navn, ”knopskimmel og kronbladvisning hos rododendron” til:

”kronbladvisning hos rododendron” . Der indføres tillige et nyt navn for samme sygdom:
”blomsterfald hos rododendron”

(9, 10)

Efter forlag fra Jens Peter Skovsgaard, Skov og Landskab, har nomenklaturudvalget besluttet at indføre navnene

sprukken ildporesvamp for den på arter af robinie af *Phellinus rimosus* (Berk.) Pilát forårsagede sygdom, og

robiniekanelporesvamp som navn for sygdom på samme værter, hvor patogenet er *Perenniporia robiniophila* (Murr.) Ryv.

(11)

Der har i foråret været en længere diskussion om navn på den sygdom på ask, som Iben Thomsen har henledt opmærksomheden på, og som for øjeblikket er genstand for stor bevågenhed. Patogenet er identificeret af Kowalski som *Chalara fraxinea* (2006).

En række navne var i spil, og deres respektive fordele og ulemper blev debatteret indgående blandt navneudvalgets medlemmer og andre. Afslutningsvist har udvalget besluttet sig for navnet asketoptørre.

(12)

Fyrreharpikskræft som dansk navn for den sygdom på arter af *Pinus* og *Pseudotsuga*, der forårsages af *Gibberella circinata*:

Herom skriver Brian Larsen, Plantedirektoratet: ”Set ud fra Plantedirektoratets synspunkt kunne det derfor være rart med et dansk navn på sygdommen, da der er et vist fokus på sygdommen og det er ikke umuligt at skadegøreren kan blive spredt til andre områder af Europa. Symptomerne er bl.a. harpiksflod, hvorfor sygdommen også kaldes pitch canker / pine pitch canker. Jeg har endnu ikke gjort mig dybe overvejelser om et dansk navn, men anvender vi samme princip kunne dansk navn måske være "fyrreharpikskræft" el. lign.”

Baseret herpå har udvalget tilsluttet sig forslaget om fyrreharpikskræft.

Øvrige meddelelser:

Nomenklaturudvalgets sammensætning

Plantepatologisk Nomenklaturudvalg består af

Eigil de Neergaard, formand
Dept. Plant Biology, Life Science Faculty
edn@life.ku.dk

John Hockenhull
Dept. Plant Biology, Life Science Faculty
johoc@life.ku.dk

Flemming Rune
Skov & Landskab, Life Science Faculty
flr@life.ku.dk

Iben M. Thomsen
Skov & Landskab, Life Science Faculty
IMT@life.ku.dk

Steen Lykke Nielsen
Danmarks Jordbrugsforskning
SteenL.Nielsen@agrsci.dk

Brian Larsen
Plantedirektoratet
brl@pdir.dk

I januar 2008 har Flemming Rune, Skov & Landskab, meddelt at han ønsker at udtræde af udvalget. Har udvalgets medlemmer en mulig kandidat til den ledige post?

Flemming Rune blev i sin tid valgt ind efter en periode med mindre uoverensstemmelser med navnudvalget hos Foreningen til Svampekundskabens Fremme, som han har repræsenteret, og fungeret som kontaktperson. Kan svampeforeningen foreslå en kandidat til plantepatologisk nomenklaturudvalg?

Eigil de Neergaard